

Element imprescindible de qualitat del servei de la Justícia: un termini òptim i previsible de durada raonable

Carme Obiols i Salom

La Societat Andorrana de Ciències, assabentada d'un treball presentat per la Sra. Carme Obiols i Salom al Postgrau de dret andorrà 2008-2009 al qual la Universitat d'Andorra va atorgar un primer premi, i que tracta del "Termini òptim i previsible de durada raonable com a element imprescindible de qualitat del servei públic de la Justícia", ha cregut oportú demanar-li de presentar una ponència en aquestes XVI Jornades dedicades a l'administració pública andorrana.

Podem visualitzar la qualitat de la Justícia examinant tres pilars: eficàcia, ètica i legitimitat. La qualitat es pot concebre de dues maneres: l'una defineix la *qualitat jurídica*, l'altra la *qualitat estructural* de la Justícia.

Segons la primera concepció, la qualitat rau essencialment sobre l'examen dels mecanismes que protegeixen i garanteixen el bon funcionament del sistema judicial, estudiant els sistemes del recurs, la redacció jurídica de les decisions dictades pel jutge, la qualitat de la legislació i dels procediments judicials, les garanties de protecció de la independència del jutge, així com la seva deontologia.

La segona presta més atenció als aspectes lligats a la bona organització dels tribunals, a la perspectiva dels usuaris i als elements de gestió que es concreta en una visió de qualitat integrada.

Per exemple, la qualitat elevada d'una decisió dictada per un jutge molt independent no és suficient si l'execució de la mateixa decisió no té també una qualitat elevada.

Caldrà quelcom més. En efecte, l'elaboració d'aquesta decisió pot necessitar mesos o anys, cosa que esdevé inacceptable per als usuaris dels tribunals, si no tenim en compte també el termini de durada raonable. Amb aquesta concepció, els tribunals són entesos com a organitzacions centrades en el servei, que han de servir els seus

clients/usuaris, en lloc de tenir sobretot en compte les garanties processals o les relatives a la protecció del principi d'independència del jutge.

Aquestes dues concepcions són antagòniques? Podem preferir-ne una a l'altra? Durant aquest treball veurem que són necessàries totes dues i la complexitat rau a aconseguir l'equilibri.

Un procediment no ha de ser massa llarg, per assegurar als ciutadans i a l'Estat una certesa jurídica. Els conflictes que s'eternitzen poden posar en perill la continuïtat social. Però tampoc dit procediment no pot ser massa curt, per poder garantir, entre d'altres, la possibilitat per a les parts de tenir el temps suficient per preparar llurs alegacions. És per aquest motiu que el termini del tractament dels assumptes ha de permetre d'allunyar-se a la vegada d'una justícia expeditiva, la precipitació pot engendrar decisions sovint injustes i sempre mal percebudes, i d'una justícia massa lenta; la lentitud genera una denegació de justícia.

Veurem també que quan parlem de termini de durada raonable ens referirem a la idea que cada assumpte que es presenti davant d'un jutge ha de ser tractat en un termini òptim i previsible.

El Conveni europeu per la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals, de 4 de novembre de 1950, afirma, en l'article 6.1, que tota persona té dret que la seva causa sigui escoltada dins d'un termini raonable. En el mateix sentit, el Pacte internacional de drets civils i polítics de Nova York estableix, en l'article 14.3.c, que tota persona té dret a ser jutjada sense dilacions indegudes.

Al nostre país, el principal marc jurídic aplicable al problema de les dilacions indegudes es troba en l'article 10 de la Constitució sobre la tutela efectiva dels òrgans jurisdiccionals, i l'apartat 2 d'aquest article proclama el dret a un judici de durada raonable.

El Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) està actualment submergit de requeriments relatius al termini raonable i dedica una bona part del temps a dictar sentències condemnatòries als estats per manca del respecte del termini de durada raonable dins dels procediments judicials.

La lentitud de la Justícia és el problema número u, admès com a tal no solament per l'opinió pública dins del seu conjunt, sinó també per les persones que han tingut un contacte directe amb els tribunals. Aquesta situació perjudica tots els usuaris: parts al litigi, testimonis, perjudicats, encausats..., a l'excepció dels que sí que poden tenir interès a veure els procediments durar, com per exemple els deutors de crèdits civils. Tant en el sector privat com en altres serveis públics, s'ha anat integrant la noció de termini dins de les relacions amb els seus clients/usuaris. La Justícia sembla que hagi quedat llargament aïllada d'aquesta tendència; almenys en la imatge que ofereix al públic.

L'amplitud del fenomen és suficient per justificar una reacció vigorosa. La jurisprudència

del TEDH testifica del caràcter exponencial de la *síndrome de la lentitud*. Actualment, es tracta pel Consell d'Europa d'un repte major: si no intervé una millora en aquest àmbit a curt termini, el mateix TEDH quedarà submergit pels afers presentats davant seu sobre l'exigència del termini de durada raonable i no podrà assegurar la seva missió de salvaguarda d'altres drets humans, com ara el dret a la vida, a la dignitat, a la llibertat...

El TEDH ha subratllat la necessitat –en virtut del conveni– d'instaurar mecanismes nacionals que tendeixin a redreçar de manera apropiada els casos de violació dels terminis excessius (afers *Kudla c/ Polònia* i *Scordino c/ Itàlia*) per la via d'una indemnització o a través d'altres mitjans.

El repte és encara més crucial per als estats membres, directament responsables del bon funcionament de llur sistema judicial: per damunt d'un cert nivell crític, una llarga lentitud té per conseqüència directa una crisi de confiança general, dels seus ciutadans però també en el món econòmic, dins de la seva justícia, pilar essencial d'una democràcia i per via de conseqüència, en la democràcia ella mateixa.

L'existència de terminis excessivament llargs pot crear condicions favorables a una corrupció judicial. Paradoxalment, la corrupció serveix per accelerar certs procediments i trenca el principi d'igualtat de tots els ciutadans davant del servei de justícia. D'altra banda, els que s'aprofiten de dit sistema no tenen cap interès que les coses canviïn.

Alguns esmenten la insuficiència de mitjans, d'altres creuen que la *cultura de la lentitud* fa part de la mentalitat dels actors del sistema. Aquest estudi de les causes és indispensable, ja que una bona comprensió dels factors de lentitud en pot permetre la correcció. Però això només és una primera etapa, perquè els recursos adjudicats a la Justícia no podran ser augmentats fins a l'infinit, quan la demanda de justícia, ella, no coneix, potencialment cap límit.

Si preguntem al ciutadà quines creu que són les mancances de la Justícia andorrana, respondrà de ben segur que el preocupa la lentitud, el retard en el funcionament dels tribunals. Reforçarà l'argument que les resolucions definitives d'assumptes pendents triguen massa i que les execucions són il·lusòries. El dret de ser jutjat en un termini raonable és una exigència particularment important en la mesura en què se'n desprèn la credibilitat en la justícia i en la seva eficàcia i eficiència.

La Justícia es podria considerar eficient si el mateix sistema judicial pot donar respostes eficaces i efectives sobre les qüestions que li són sotmeses i més particularment sobre la rapidesa i la diligència de la Justícia, i finalment sobre la seva efectivitat.

L'anormal funcionament de l'Administració de Justícia, especialment en el procés penal, pot ocasionar la vulneració de drets fonamentals, que han de ser objecte de reparació, tal com succeeix en els supòsits de vulneració del dret a un procés sense dilacions indegudes.

Els terminis excessius dels procediments judicials són al centre de l'atenció del Consell d'Europa. Considerant que aquests terminis són un símptoma d'ineficàcia de la Justícia, el Comitè Director de Cooperació Jurídica (CDPC) ha elaborat nombroses recomanacions adoptades pel Comitè de Ministres, que, sota diferents títols, proposen mesures dins d'aquest àmbit. Les recomanacions R(86)12 (relativa a certes mesures destinades a prevenir i reduir la sobrecàrrega de treball dins dels tribunals), R(94)12 (relativa a la independència, l'eficàcia i el rol dels jutges) i R(95)12 (sobre la gestió de la justícia penal) poden ser mencionades més particularment.

La Conferència de Ministres Europeus de Justícia, que va tenir lloc a Londres el juny de l'any 2000, va adoptar un informe sobre *Les mesures d'un bon rapport coût/efficacité prises par les Etats membres permettant d'améliorer l'efficacité de la justice*, recolzat-se sobre l'experiència dels estats membres. Les mesures presentades, que porten nombrosos aspectes del funcionament del sistema judicial, han inspirat certs estats dins de les reformes que s'han engegat aquests últims anys.

Posteriorment a aquesta Conferència de Londres, el Comitè de Ministres va decidir, el setembre del 2002, la creació de la Commission Européenne pour l'Efficacité de la Justice (CEPEJ). Dita comissió no és ni un òrgan de control ni de seguiment, però té com a missió examinar els principals problemes dels sistemes judicials, analitzar la situació actual i oferir, segons les necessitats, la seva assistència per permetre als estats obtenir una imatge exacta de llur sistema judicial. Durant el mes de desembre del 2003, la CEPEJ va adoptar una graella d'avaluació dels sistemes judicials, basada sobre criteris comparatius, les respostes de la qual van ser l'objecte d'una primera anàlisi i es van publicar durant el 2004. Aquest exercici es realitza cada dos anys, i actualment ja s'ha dut a terme la realització de tres estudis estadístics.

Aquest treball del postgrau es desenvolupa en quatre parts: en un primer moment cercàvem l'origen de la exigència d'un judici de durada raonable dins de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, continuàvem amb la definició de l'obligació, en una tercera part ens interessàvem en l'obligació de la instauració d'un recurs efectiu de sanció en el dret intern del termini no raonable; finalment, i de manera molt humil, llistàvem les perspectives internes de millora per obtenir el respecte del judici de durada raonable.

En aquesta ponència ens centrarem en aquest últim apartat, per no voler cansar l'auditori ni voler acaparar el temps d'altres companys que han de poder exposar llurs treballs.

Quines són doncs les perspectives internes de millora per un respecte del termini de durada raonable?

Si analitzem les causes de la vulneració del termini de durada raonable al nostre país, veiem que les solucions requereixen un esforç en molts àmbits. En aquesta quarta part llistàvem algunes solucions en les quals, vist el tipus de treball individual de projecte final del Postgrau en dret andorrà, no vàrem poder aprofundir i que

mereixien una anàlisi més acurada. Això no obstant, creiem que es poden preveure esforços en l'àmbit organitzatiu i pressupostari, però també en una inversió en les tècniques de la informació i la comunicació, i en el desplegament legislatiu que engloben la carrera judicial i els procediments, civil, penal i administratiu.

Continuant amb les mesures de concentració de la ponència ens centrarem només en l'anàlisi de les perspectives legislatives.

En tots els països del nostre entorn més proper, però també fins i tot a Andorra, el legislador ha hagut de lluitar en tots els àmbits del dret, per aconseguir que la feina de fer justícia per part dels òrgans judicials de l'Estat es produeixi amb celeritat. Cal recordar que l'Administració de Justícia és detentora d'una *concessió exclusiva* per fer justícia i com a tal el justiciable ha de poder exigir que dit servei sigui acomplert per jutges professionals, independents i ben formats, les decisions judicials dels quals no solament han de ser justes sinó que s'han de dictar en un termini breu, de manera que la situació *il·legal* no es perllongui excessivament en el temps.

1) Creació d'una carrera judicial amb desenvolupament de la formació continuada i la formació inicial

Els jutges andorrans són nomenats per a un mandat de sis anys renovable, cosa que ha comportat efectes negatius, sobretot a la Batllia, on els batlles que no han tingut clares les seves perspectives professionals de futur han preferit després de pocs anys dedicar-se a l'advocacia. Això ha creat una inestabilitat en el si de la jurisdicció de primera instància la qual cosa ha participat a endarrerir el treball de certes oficines.

D'ençà de la creació del Consell Superior de la Justícia, no s'ha produït mai el cas d'una no-renovació del càrrec d'un membre del cos judicial, però és cert que tal com està estipulat en el nostre ordenament sí que es podria donar el cas.

Existeix, doncs, una incertesa que pot semblar antagònica amb el principi d'independència i imparcialitat del jutge.

El Consell Superior de la Justícia té per encàrrec constitucional i legal la triple missió de vetllar pel bon funcionament de la justícia, de promoure les condicions perquè la justícia disposi dels mitjans adients per al seu bon funcionament, i fins i tot el poder d'iniciativa en matèria de creació dels mitjans necessaris per assolir l'eficàcia d'aquesta administració de tan cabdal importància en un Estat de dret.

Ensems ha estat expressament apoderat per exercir el poder disciplinari. Aquest conjunt de competències no pot ser totalment exercit, com l'exemple dels països veïns ens ho demostra, sense l'assistència d'uns òrgans de control i assessorament que ajudin el titular a assolir els seus objectius. D'aquesta constatació dimana la necessitat de creació d'una inspecció general de l'Administració de Justícia. Aquesta IGAJ hauria de disposar de competències configurades dins dels dos eixos

següents: millora del funcionament de l'Administració de Justícia i en el marc del poder disciplinari del Consell Superior de la Justícia.

L'any 2003, el Consell Superior de la Justícia va demanar una auditoria a la Inspecció General dels Serveis Judicials del ministeri de la Justícia francès. En l'informe d'auditoria queda palès que els nostres batlles i fiscals adjunts viuen llur estatut com una cosa precària. Cal un projecte que contingui evidents progressos en termes de formació i de perspectives de carrera.

Primer, veient la previsió d'una formació inicial i d'una formació contínua obligatòries (art. 31 i 66 bis); en l'esmentat informe de l'any 2003 es recomanava entre d'altres accelerar l'adquisició de competències professionals.

Aquest punt queda ben il·lustrat dins dels Principis fonamentals de les Nacions Unides relatius a la independència de la magistratura, aprovats l'any 1985 i reafirmats per la Recomanació núm. R (94) 12 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

A la lectura dels textos internacionals precitats (Nacions Unides i Consell d'Europa), el Consell Superior de la Justícia ha insistit, en matèria de selecció i de promoció, en la necessitat de preveure factors objectius, com ho poden ser la competència, els mèrits, la integritat i la experiència dels candidats.

2) Un codi de procediment civil

Els nostres procediments civils es contenen en textos disperss, els quals ni s'han compilat, ni s'han agregat a un bloc normatiu, sense parlar de la manca d'adaptació a la nova societat andorrana, que com diu Manuel M. Pujadas i Domingo en el pròleg del llibre *Legislació processal del Principat d'Andorra*, "s'ha passat de ser una economia agrària i emissora d'emigrants a una economia de serveis i receptora d'emigració".

És obvi que cal iniciar els treballs per a l'elaboració d'una llei general de procediments civils en què es regulin tots els procediments, ja sia els declaratius, ja sia els de jurisdicció voluntària com també les execucions.

Amb les reformes s'hauran d'atendre sistemes de simplificació dels processos, en què l'oralitat i la immediatesa cobrin preponderància davant dels tràmits escrits, que prolonguen la durada dels procediments. Tota aquesta acceleració no pot, però, fer-se disminuint les garanties que sostenen l'Estat de dret.

2.1. Procediment monitori

Aquest tipus de procediment dit de *l'injonction de payer* o el *Mahnverfahren*, és un procediment particularment adaptat als crèdits monetaris que no són discutits. A la demanda del creditor, el jutge emet una ordre sense haver escoltat el deutor. En alguns països, un fonament escrit és necessari per estendre l'ordre de pagament; en d'altres, la declaració feta pel demandant és suficient. En cas d'inèrcia del deutor, durant el termini impartit l'ordre adquireix força executòria independentment d'un judici ordinari. Si el defenent s'hi oposa, el demandant ha d'instar un procediment normal si vol recuperar el

seu crèdit. És el silenci del defenent que transforma l'ordre de pagament inicial en decisió jurisdiccional executòria, amb la qual cosa revesteix el caràcter de cosa jutjada.

L'any 2006, el legislador andorrà va preferir aquesta segona opció i va aprovar el procediment executiu de l'ordre judicial de pagament. Aquesta llei estableix un procediment especial mitjançant el qual el creditor d'un deute dinerari pot obtenir ràpidament un títol executiu que eviti d'haver d'acudir necessàriament a la tramitació d'un judici declaratiu, judici que ofereix al deutor la possibilitat d'utilitzar mitjans dilatoris a més dels consegüents costos que representa.

En l'exposició de motius se'ns avança que "ahora pretén també descongestionar la feina dels tribunals i evitar la substanciació de bon nombre de judicis declaratius que requereixen practicar tots els tràmits processals que estableix la normativa processal encara que no es personi ni comparegui en el procés."

Es tracta d'un procediment ràpid i eficaç i que únicament s'aplica als deutes que tenen un suport documental suficient, com ara lletres de canvi o factures impagades. La possibilitat que el creditor tingui accés directament a la via executiva, sense contestació prèvia, està admesa per les legislacions dels països del nostre entorn geogràfic.

Aquest procediment existia al Principat abans la Constitució; es tractava del procediment de l'ordre del batlle, que si bé estava basat en els usos i costums i era essencialment contractual, la jurisprudència s'encarregava de delimitar-ne l'aplicació, com per exemple que en cas d'oposició calia acudir a la via del procés civil ordinari.

Aquesta tutela judicial efectiva i ràpida del dret de crèdit dinerari mereix una crítica dins del seu àmbit d'aplicació; a saber, que els deutes que s'hi poden reclamar no poden ser superiors a una quantia de 3.000 €. Aquest import sembla molt menut si tenim en compte el tràfic econòmic dins de la nostra societat, i s'hagués almenys pogut fer correspondre a la quantia demanada en el procediment abreujat, 12.000 €.

2.2. Procediment dels "référés"

El procediment de *référé* o *Kort Geding* permet a un jutge decidir sobre tota qüestió després d'haver escoltat les parts, a la vista del nombre sovint limitat de les proves que estan per produir davant de la jurisdicció en breu. El jutge emet, sigui immediatament després d'haver escoltat les parts, sigui en un termini molt breu, una decisió que és immediatament executòria però que no té força de cosa jutjada. Una de les parts és lliure d'iniciar un procediment sobre el fons. Si cap procediment no s'ha presentat, la sentència de *référé* determinarà els drets i les obligacions de les parts.

D'aquesta manera, el procediment sobre el fons és una excepció. A causa de la importància del *référé*, aquest tipus de procediment és en principi confiat a un jutge amb experiència (a França sovint és el president del TGI). En la pràctica, aquest procediment contribueix també a reduir la càrrega de treball del tribunal i evita lentituds excessives, que en alguns països com el nostre són inherents als procediments civils ordinaris.

A més, cada vegada són més nombrosos els procediments que requereixen d'una solució tècnica abans que d'una solució jurídica. A França, existeix un procediment dit de la requête ou du référé que permet quasi la total desaparició del contenciós en matèries com la construcció, la medicina o altres. Així, abans d'instar qualsevol procediment, les parts poden recórrer davant del jutge per tal d'establir un dictamen pericial contradictori, en el qual es designa el perit, al qual s'encomana una missió ben precisa després d'haver escoltat les diferents al·legacions de les parts.

2.3. Creació d'un cos especial de perits o experts

Actualment el nostre sistema de la prova pericial sembla contrari a la seguretat jurídica, a l'economia processal i al principi de defensa constitucionalment reconegut. Durant el judici de proves, les parts del procés civil que necessiten d'aquest tipus de prova demanen el nomenament per part del jutge del seu propi perit; un cop dipositats els respectius informes, el batlle molt sovint, davant la disparitat de les conclusions d'ambdós informes, es veu en l'obligació de nomenar-ne un tercer. Dit això, es pot entendre que la durada del judici de proves s'estén innecessàriament, cosa que provoca un alentiment extern a les funcions pròpiament jurisdiccionals.

A més cada vegada són més nombrosos els procediments que requereixen d'una solució tècnica, que ha de tractar el jutge amb el suport d'un expert en la matèria (urbanisme, medicina...). En aquest àmbit, la reforma processal civil hauria de preveure el nomenament directe del perit per part del jutge, cosa que estalviaria temps i diners a les parts en litigi, però també l'estatut del perit judicial (deontologia, control disciplinari, responsabilitats, incompatibilitats, abstencions, recusacions...), quines condicions ha de reunir l'informe pericial amb l'obligació de respectar el termini impartit per al dipòsit davant del jutge que l'ha demanat a instància de les parts o per a millor proveir.

2.4. Creació d'un cos d'agents d'execució

Si consultem les memòries de l'activitat jurisdiccional de la Batllia dels últims anys, tenim constància de la dificultat d'execució de moltes resolucions judicials, provocada en bona part pel fet que som un país receptor d'immigració, amb uns fluxos migratoris molt importants i on sovint les decisions judicials no poden executar-se perquè els deutors ja no es troben al país.

És constant aquell perjudici que consisteix a pensar que la justícia és lenta i, per tant, que més val no recórrer-hi, a l'ensem que una volta el plet resolt mitjançant la o les corresponents sentències, tendeixen a convertint-se en paper mullat, tota vegada que rarament s'executen de manera àgil i ràpida.

Durant el mes de juliol del 2006, el Col·legi d'Advocats d'Andorra va organitzar una conferència sobre les funcions de l'executor de justícia (*huissier de justice*), una figura existent a països com ara França que s'encarrega d'assegurar l'execució de sentències judicials, civils o penals però amb efectes civils. En aquell acte, el conferenciant,

Sr. Bernard Menut, president de la Chambre Nationale des Huissiers de Justice francesa i secretari general de la Union Internationale des Huissiers de Justice et Officiers Judiciaires, va assegurar que el model d'execució actual del Principat d'Andorra tendeix a desaparèixer en no ser eficaç. El model que actualment predomina a Europa és el que s'anomena *estàndard*, que s'emmarca en un agent independent, com l'advocat, professional d'alt nivell jurídic i que té les missions de notificar i executar les resolucions judicials. Aquest agent és remunerat pel seu client, per la qual cosa se'l motiva a ser actiu i queda sotmès al control i a la supervisió de les autoritats judicials.

3) Una reforma processal penal

Cal recordar que el dret a la jurisdicció que proclama la nostra Constitució comporta, entre d'altres, el dret a obtenir en un temps raonable i sense dilacions indegudes una decisió judicial. És en l'àmbit penal que dita necessitat esdevé imperiosa: la persona agreujada té dret que es castigui l'autor de la infracció penal i que se'l condemni a la reparació del dany ocasionat, si és el cas; la persona perseguida per l'acció penal té dret que el seu cas sigui resolt en un breu termini, per no crear-li doble imposició de condemna: la sanció penal i la sanció social que es dilatària dins del temps.

Segons Jesús Jiménez i Naudi, dins les onzenes jornades de la SAC, "no n'hi ha prou que els tribunals, que són els que han d'aplicar la norma redactada pel legislador, ho facin sense dilacions indegudes. Cal també que des d'un punt de vista processal el legislador creï procediments que, respectant com ja hem dit els altres drets, permetin una decisió judicial ràpida, en benefici del perjudicat, però també en benefici de l'inculpat, ja que una decisió tardana en el temps perd progressivament les seves funcions de prevenció i reinserció que ha de tenir la pena."

El legislador andorrà, conscient d'aquesta necessitat, va optar per un procediment abreujat, conegut com el *procediment de l'ordenança penal*, el camp d'aplicació del qual ha estat ampliat amb l'aprovació del nou Codi de procediment penal, del 2005. Però aprofitant la reforma del 2005, i en humil opinió, s'hagués pogut replantejar un repartiment diferent de les competències de les jurisdiccions penals: als batlles es reservaria la instrucció i la resolució de les contravencions penals i ordenances penals; al Tribunal de Corts s'encomanaria donar resposta als delictes menors i delictes majors, en primera instància, i en segona instància, a les resolucions de instrucció, i a la sala penal del Tribunal Superior s'atorgaria la resolució en segona instància de delictes menors i majors.

D'aquesta manera, tenint en compte el volum de càrrega de treball de les diferents jurisdiccions, el legislador hagués pogut repartir el treball de manera equitativa entre totes les jurisdiccions.

4) Una reforma que extragui l'execució de les sancions administratives i creï una caixa estatal preceptora d'aquestes obligacions

Si observem la recomanació esmentada del Comitè de Ministres del Consell d'Europa i més especialment el principi III) (*Conditions de travail adéquates e) Prendre les mesures appropriées afin de confier des tâches non juridictionnelles à d'autres personnes, conformément à la Recommandation n°R (86) 12 concernant les mesures visant à prévenir et à réduire la surcharge de travail des tribunaux*), podem refermar la necessitat de crear per part de l'Estat dins de l'administració fiscal un servei de recaptació dels crèdits de l'administració pública, i així s'alliberaria els batlles de la secció administrativa d'aquesta càrrega de treball, en la qual el jutge no aporta cap valor afegit.

5) Creació de la mediació i de l'arbitratge

Cal que els professionals del dret que han d'assessorar els justiciables els aconsellin preventivament, per tal d'evitar confrontacions judicials, per descongestionar el sistema judicial pròpiament dit exercint com a mediadors o àrbitres. Per aconseguir aquest fi cal establir per la via legal les regulacions necessàries.

El recurs a mediadors o a institucions de mediació externes al sistema judicial és una disposició apropiada, amb la condició que la institució judicial pugui supervisar les competències d'aquests mediadors, així com les seves intervencions i els seus honoraris. El Consell Consultatiu dels Jutges Europeus (CCJE) considera que les disposicions jurídiques o de pràctiques judicials estarien activades per donar al jutge el poder d'enviar les parts davant d'un mediador nomenat segons un procediment judicial.

L'emergència del problema de la lentitud de la justícia dins del debat públic pot explicar-se per la seva gravetat. Pot també indicar una presa de consciència positiva de la voluntat de resoldre-la. Sota l'atenció dels mitjans de comunicació, obliga els responsables polítics a concebre programes i a obtenir resultats. En aquest context, és essencial no caure en el parany del *dictat de la urgència* i no adoptar, precipitadament, mesures que poden implicar resultats inversos a l'objectiu perseguit.

Tot projecte fet sobre els terminis de procediments judicials s'ha d'elaborar amb la participació activa dels actors concernits, i concebut de tal manera que no sigui entès com una voluntat de transformar els tribunals en *màquines productores de sentències*. Al mateix temps, aquesta especificitat de l'activitat judicial no pot constituir un argument per deixar la lentitud perpetuar-se.

Dins nombrosos estats s'han pres mesures, sobretot en matèria penal, per accelerar la resposta judicial, per exemple en matèria de petita delinqüència, que ha permès reduir el termini que separa la sanció de la infracció; així es dediquen les capacitats de tractament dels tribunals a d'altres categories d'assumptes més complexos, com per exemple les infraccions econòmiques i financeres. Aquesta reducció dels terminis

obtinguda per certes categories d'afers no ha de concloure en una justícia dual –d'un cantó, la justícia impartida ràpidament, amb el risc de veure els drets de la defensa reduïts, i de l'altre, la justícia dels que tenen els mitjans materials d'oferir-se les prestacions dels millors advocats i de fer valer tots els artificis dilatoris que els permet el procediment. El tractament prioritari de certes categories d'assumpes pot tenir una justificació, però no pot, en cap cas, ser la conseqüència d'una absència de gestió. L'objectiu de la reducció dels terminis consisteix a recercar per a cada afer el respecte del termini òptim, satisfactori a la vegada per a la societat, per a les parts, per a les víctimes, per als encausats...

Per concloure, si no volem que el jutge europeu condemni un falliment d'ordre estructural i no entri en un control detallat, l'Estat no es pot acontentar amb mesures puntuals. Pesa sobre seu una obligació positiva d'adoptar mesures generals destinades a reformar les seves institucions o els seus procediments jurisdiccionals.

Cal, doncs, esmerçar els màxims esforços per corregir l'excessiva lentitud a l'hora de produir sentències i a l'hora d'executar-les. Amb aquesta finalitat encoratgem totes les institucions –Consell Superior de la Justícia, Govern però també el nostre legislador– a dur a terme les reformes i iniciatives legislatives que siguin necessàries per tal d'assolir la finalitat tan reiterada en aquest senzill estudi.

Carme Obiols i Salom,
advocada i secretària general del Consell Superior de la Justícia